

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkek a szer-
Egész évre	— — — — — 4 frt	a lapot tagdíjajkért kapják.	kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz-
Félévre	— — — — — 2 „	—	tárnoki — az esetleges reklamációk pedig a
Negyedévre	— — — — — 1 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	kiadóhivatalnak küldendőek

Az átok.

Nincs más mód, átok kell legyen ezen a szerencsétlen, sokat szenvedett magyar nemzetem, mert másképp lehetetlen volna, hogy a százados küzdelmek után beállott békés időben erejét arra használja, hogy önkezelével ássa a maga sírját. Világtörténeti igazság, hogy a népek Istene, ha egy nemzetet büntetni akar, akkor annak rossz és gonosz vezetőket ad. Nos, mit tapasztalunk magunkon? Alig állítjuk helyre alkotmányunkat, alig erősödik meg nálunk a parlamentarizmus, már is olyan férfit kapunk vezetőül, a ki működésével lassan, de biztos tervvel készíti elő a korrupciót mindenfelé, minden rétegben, hogy életet biztosítson annak a vésznek, hitvány rendszernek, mely átokként áll felettünk ma is.

Ez a férfiú Tisza K. volt. De nemesak volt: *él ő ma* is és uralkodik. A korlátolt elméjű Bánffy csak szolgálai helyettesítője ő neki. Bánffy sok boldogot követett el, sok merényletet intézett alkotmányunk, nemzeti öntudatunk és létünk ellen, de oly hallatlan vakmerőségre, melyet a vén generális most a zürzavarban kieszelt, aligha rájött volna. De az is bizonyos, hogy Tisza is csak a Bánffy-éra alatt merte ezt megtenni. A megvásárolt többségnek mindenképen lekötött 200 tagú többsége kell hogy megadja a feltett alkotmányuk a kegyelem döfését. Valóban azt kell gondolnunk, hogy a paralízis progressziva, ez a politikai betegség, rohamosan terjed.

Ha egy feyházúr a rábizott foglyot elszalasztja, kemény büntetést kap, s ha a magyar alkotmány őrői az alkotmányt tönkreteszik, nem kapnak büntetést, hanem veszett göggel tovább dözsolnek a hatalomban, sőt annyira vetemednek, hogy hallatlan erőszakosságuk és törvénytelen eljárásuk fedezésére, a korona bizalmával hivatkoznak. A korona bizalmával nem tüntethet ki olyan embert, kire ország-világ előtt nyíltan kimondották, hogy lépten-nyomon nem mond igazat

s lépten-nyomon arcul veri a legprimitívabb becsület-érzést. Ezt nem mi mondjuk, mi csak másoknak állítását reprodukáljuk, de azért a következtetést levonjuk, mondván, hogy eljött a végső óra, melyen túl nem lehet s nem szabad tűrni, hogy egy erőszakos, korlátolt elméjű ember tovább vezesse e nemzetet a megpróbáltatások nehéz idejében. Haza, nemzet, di-nasztia egyaránt veszélyben forog, mert eljutottunk odáig, hogy a nemzetiségek képviselői kell hogy figyelmeztessék a büszke magyart arra, hogy alkotmánya veszendőben.

Hanem minden rossznak szokott egy kis jó eredménye is lenni. Itt a tanúság a jövőre azok számára, kik a hamis liberalizmus, az istentelenség rendszerét vakon támogatták. Itt a tanúság azok számára, kikben van még egy csepp hazaszeretet és becsületérzés. Ismerjék meg, kik a nemzet jobbjai s kik érdemtelnek támogatást; ismerjék meg, kik döfik a kést a nemzet szívébe.

A Tisza-Bánffy érának vessenek már véget, szabadítsák fel e földet a lidércnyomás alól, engeszteljék ki a népek Isteuét, hogy vegye le átkát szerencsétlen hazánkról.

A Szent Atyák.

(Vége.)

Ott van például Sz. Jeromos. (420.) Erőteljes képzelő tehetségét határtalan tudománya sem képes elleusolyozni. — Mint Sz. Agoston, úgy ő is a világ gyönyöreiben találta meg szirtjét.

Szereti a magányt és természetet festeni. Bethlemi barlangjának mélyéből látta a római birodalom bukását; — gazdag anyag elmélkedésre egy szent remetének! A halál és életünk mulandósága lebeg szüntelen a szent férfiú szemei előtt: „Minden órában meghalunk és átváltozunk, — írja s barátai egyikének — mégis úgy élünk, mintha halhatatlanok volnánk. Még azon időt is, mit tollbamondásra fordítok, életem napjaiból kell kiszakítanom. Mi gyakran irunk egymásnak, kedves Heliodor; leveleink átkelnek a tengereken

mint a hajó tova siklik, úgy folyik el életünk is: minden hullám egy pillanatot ragad magával.“

Krisztus misztikus testének, az egyháznak e kiváló tagjai csoda-e, ha minden időben és mindenhol nagy tekintélynek örvendtek. Ha tudományukat vizsgálód, bölcseségük nagysága előtt zavarodottan hódolsz meg; érezned kell, hogy küldetésük a magasból van, ut regerent ecclesiam Dei — hogy kormányozzák Isten egyházát.

Erkölesei tisztaságuk, ascesissik bámolatba ejt; anyali életet élvi emberi testben! gnyos mosolyival nem lehet ezen keresztül siklani, mert valamennyien, ha nem is egy formán, de tiszták voltak, s ha egyik másik el is bukott, de a telkelés után előbbi büneibe vissza egy sem esett. És ez a hős próbákoéve.

Mely tudomány és magas fokú erkölcs, e kettő teremtette meg a szent atyák irodalmát; tudományuk megvédte a keresztény vallás igazságait a heretikuskok ellen, erkölcsi cseikkel pedig bebizonyították, hogy nem kíván lehetetlent az Üdvözítő, mikor tökéletességre hív töl bennünket: „legyetek tökéletesek, mint az én menyeyi Atyám tökéletes.“

Az ész és szív fegyverével harcoltak ok és nem eredménytelenül. Ostorozták a bünt, de keblükre ölelték a bünnöst. Kivágták a rothadt tagot, de gyógyították a megmenthetőt. E célból behatolták a pogány irodalomba s mint a buvár a drága gyöngyöt, ok is napfényre hozták, kihálászák a bölcsészeti igazságokat, e drága gyöngyüket, a pogányság vizéből.

Sz. Agoston a zsidóknak Egyiptomból való kivonulását magyarázván, azt a helyet, hol a szentíró kölesönként arannyal, ezüsttel ereszté őket utnak, találóan a szent atyákra alkalmazza, mint a kik megrabolták a pogány irodalmat s annak aranyát, ezüstjét azaz a bölcsészeti igazságokat átültették a kereszténység földjébe.

Nézünk például Tertullian bölcsészetiét. Esméit az örök igazságok köréből veszi, de mint hajdan szent Pál az athenieket, úgy ő is Apologeticus munkájában — a pogányok bölcsészeti alapjára helyezkedve, épen saját irataikból győzi meg őket, bizonyítja be állásuk tarthatatlanságát. Helyesen jegyzi meg azért Balzac: „hogy a szent atyák írálva vas, de e vassal kitűnő fegyvereket kovacsolták.“ A szent atyák eljárási módjának helyességét tehát a következmények igazolják, mert a bölcsészeti rendszer alapján igen sok pogányt nyertek meg az egyháznak.

Nagyon tévednének azonban, ha e kitűnő eredményeket egyedül a pogányság bölcsészetiének tudnók be; a bölcsészeti szellem nagyfokú előhaladása a kereszténység gyümölese. A hamis istenek eltörlése és az igaz istenisztelet alapítása nélkül az ember örökös gyermekkorban vénélt volna meg; mert tevedésben lévén az első okföt illetőleg minden egyéb ismeretei többé-kevésbbé magukon hordák az alaphiba vonásait. E hibákat azonban a keresztény vallás az ő éltető melegével, mint a tavaszi napfény a folyók jégpáncélját észrevétlenül lefejtette s mire a bárom százasos üldöztetések viharai elszunyadtak, a megújodott föld felett a kereszt terjeszkedett, ki lobogóján e felirattal: „én vagyok az út, igazság és élet.“

Az igazságnak e biztos lobogója alatt a szent atyák szive, lelke csak egyért dobogott: meggyőzni a világot az igazságról. Ok valóban apostolai, mártýrai voltak az igaz-

ságnak, a keresztény vallásnak. Mint püspökök, pápák — mert nagy részük ezt a méltóságot viselte, — vezérszerepet vittek a pogányság átalakulásának történetében. Ha inogott Péter sajkája, az egyház, ha az eretnekek útvesztőjébe került a megtámadott igazság: a szent atyák világos felelete csendesítette le a vihart, szégyenítette meg a hamisság rejtekében bujkálókat.

Ezért tekintélyük mindig az egyház tekintélye mellett szerepel. Méltán mondja tehát rölük Lirinei Vince: „együttessen a szent atyák hit és erkölcs dolgában tévmentesek, mert egybehangzó nyilatkozatuk magának az egyháznak bizonyítja esalatközhatatlan hitét, igazolja tanítását“; a tridenti zsinat pedig: „senkinek sem szabad a szent atyák összhangzó magyarázásától eltérőleg a szent irást értelmezni.“ És méltán, mert éjnapi elmékedésük tárgyának, a szent Írásnak, inspirációja mellett felhozott bizonyágtételeiket akárbányszor a esalatközhatatlan egyház igazolta, szövegértelmezéseiket aláírta. Tévmentesek azonban külön-külön ok sem voltak.

Csak élettörténetüket kell megfigyelnünk és állításunk valódisága azonnal kiviláglik. Szent Cypriánról például tudjuk, mily makacsul védte I. István pápával szemben az eretnekek által kiszolgált keresztység érvénytelenségét. Tévedéseik azonban csak tütő fellegek voltak, melyek talán épen azért jelentek meg hitünk egén, hogy majd vihar élmultával annál fényesebben ragyogjon az igazság napja, az egyház tévmentes tanítása.

De nemesak hit és erkölcs dolgában örvendettek nagy tekintélynek a szent atyák; az elsők között ragyogtak a profán tudományokban is. Nyelvismereteik bősége és mélysége egy Hieronymus személyében, a keresztény Cicero nevet kiérdemelt Lactantius és szent Basiliusban bátran kiállják a versenyt az ó klasszikus pogányírók szabatos és választékos formáival, kifejezéseivel, söt egy Fulgentusnál — ki az egész Homerost kivübről tudta — a formai és tárgyi szépség magas sasként mulja fellel korának lassu szárnyalását (Chateaubriand).

Nem esekély figyelemben részesült emellet a keresztény bölcsélet sem, melynek alapját a szent atyák vetették meg. Így Pantaenus, a stoicus bölcsészeti híve — szent Jeromos tanúsága szerint — „mely tudománya miatt Indiába küldetett, hogy hirdesse Krisztust: a Brahminok és pogány bölcsészek között.“ Fenelon pedig szent Agostonról azt jegyzi föl: „Hogyha az Agoston irataiban elszört philosophiai kijelentéseket összeszedjük, több bölcsészeti erőt találunk bennök, mint Cartesius műveiben.“

Es metaphysikájuk mily erőtől duzzad! Minden kifejezésük egy-egy theologiai megnyilatkozás, hol az elvont fogaiom ügyesen társul azon képzelő tehetséggel, melynek forrása a keresztény igazságok melegtől áthévílt lélek. Bölcsészetiük alapját az embernek Istenhez való viszonya képezi, nem pedig a modern metaphysikáuk az a felfogása, mely örvényt váj az ember és Isten között. E metaphysika, melyhez erkölcsi célok füződnek, tulajdonképen nem egyéb, mint az erényhez vezető magasztos ösvény. Ezt nevezé Plató kiválóan az istenek tudományának és Pythagoras isteni geometriának.

Mely bölcsészeti rendszertük mellett szorgalmasan ápolták a költészet virágait is és ritka szépségű költői és szónok

formákban szárnyal lelkük az Isten lényegének megközelítéséig. Majd Sz. Ambrusnak reggeli himnusaiban „a mindeneknek alkotóját“ dicsérető pacsirtaként dalol a szív, majd esti énekeiben az Isten ottalmát kiesdő lélek imája csendül meg. Nazianzi Sz. Gergelyről pedig ezeket mondja Fleury: „egy kert, egy kis csermely, az öt árnyékaikkal befedő fák, ezek tevék minden gyönyörét. Bőjtölt és könyvullatások között imádkozott . . . A kereszténység hittitkairól irt költeményei voltak végelevonultságában szent Gergelynek egyedüli foglalatosságai. Itt írta meg — az arianzi magányban, clete és szenvedése történetét . . . Imádkozik, tanít, fejtegeti a hittitkokat és erkölcsi szabályokat ad. A költészet és zenekedvelők számára hasznosan szórakoztató tárgyakat akart nyújtani és kiragadni a pogányokat abbéli önhiúságukból, mintha egyedül ők volna képesek a szép művészeteket sikerrel kezelni.“

Szónoki képességüket eléggé jellemzi épen az előbb említett nazianzi Sz. Gergely, a ki Basilusról többek között így ír: „azoknak, a kik vele vitatkozni elég merészek valának, hamarabb sikerült volna a labirintból kiutat találni, mint okoskodásainak erejét visszaverni,“ mert „szónoki erők — folytatja szent Hilarius — a hitcikkelyeket védő ama fal, mely míg egyfelől azokat összetartja, másfelől a külső támadásokat veri vissza.“

Figyelmük a szépművészetek mellett a phisika és számtanra is kiterjedt, azonban aránytalanul csekélyebb mértékben, mint más egyéb tudományos téren. De hát céljuk nem is az volt, hogy egy-egy modern Koppernikus kerüljön ki iskolájukból; ők az ég csillagai helyett inkább azokat a csillagokat vizsgálták, melyeket a hit szövetségével Isten keze gyűjtött meg szíveikben.

Annál több művelőre talált a történetírás. Tudományos készültségük e téren is az első helyet biztosítja számukra. Láng-betűkkel írták meg az egyház üldözteseit; gyűjtő szavakkal esetelik, megragadó képekben mutatják be a vértanúk magatartásait; erő, élet lüktet soraikban s csak a szinpadí jelenet hiányzik, hogy a drámai kép teljes legyen. Egy Eusebius még ma is elsőrendű történetíró és munkája széleskörű ismeretről, éles megfigyelő képességről tanuskodik.

A theologia és profán tudományokban való ily nagy fokú jártasságukhoz hozzájárult még az ész és szív azon harmonikus összhangja, mely a legjobb emberbarátokká, az egyháznak elvülhetlen tekintélyeivé tette őket. E főséges Érválságunkra célozva mondja Sz. Agoston: „Qui sanctos Patres reicit, fatetur, se Christi universam ecclesiam reicere, vagyis: a ki a szent atyákat megveti, nyilván Krisztus egyházát veti meg.“

Krisztus egyháza és a szent atyák kiegészítik tehát egymást. Nélkülök az egyház isteni eredetét éppen oly kevésbé értenők meg, mint a gyümölestelen fának természetét. Épen ezért tekintélyük fennmarad, mint az egyház, időtlen időkig, tanításuk, szent életük pedig, mint a bit méta fája, századokról-századokra fogja hirdetni: mily főséges tettekre képes az Isten lelkétől áthatott emberi szív!

Szilveszter Ferenc.

Tarlózás

a belső-szolgai esperesi kerület történetéből.

Összeszedgeti: Kovács Gyárfás

IV. Plebániák.

B) Szamosújvár. — A latin szert. plebánia. — *Initia et progressus Ord. Seraphici in neo erecta hac civitate Szamosújváriensi.*

„1849.“ A Domus Historia a világosi fegyverletétel ismertetése után ezen év eseményeiről még így emlékszik meg:

„Erdélyben Bem ezalatt több jeles csatákat vívott a muszkákon, míg végre Segesvárnál és jelesen Szebennél, honnan másodszer is a muszkákat kiverte — szétveretett a tulayomó erő által s ő Törökönba menekülvén, együtt maradt csekély serege a fegyvert Dévánál lerakta.

Az ily hanyatlását bölesen sejtídvén a honvédelmi bizottmány, szétszóltt s jelesebb tagjai Kosuthal együtt Törökönba menekültek hasonlóképpen a vezérek közül többen sok honvédekkel együtt Törökönba mentek, összesen mintegy 10000-en. A benmaradt vezéreket, honvédelmi férfiakat és honvédeket a császáriak letartóztatták. A kisebb tiszteket, közhonvédeket osztrák katonáknak sorozták, a főnököket vedig várakba rabságra zárták és sokakat közülük golyóval kivégeztek, u. m. Kiss Ernőt, Vécsey Károlyt, Aulich Lajost, Török Iguácot, Lachen Györgyöt, Sweidel Józsefet, Pöntenberg Ernőt, Nagy Sándort, Kueziés Károlyt, gr. Leiningen Károlyt, Desöffy Arisztidet, Danjauics Jánost, gróf Lázárt s. a. t. Ezek nagyrészt tábornokok. Ezenkívül miniszterelnök Battbányi Lajost, miniszter Csányi Lászlót és más számtalanokat; a többieket százanként várózságra ítélték és javaikat confiskálták. Erdélyben csak csik-madéfalvi Tamás András és taplocai Sándor László függesztettek fel. Ez a gyümölese egy évi véres csatározásnak.“

„A muszkáknak a Magyar és Erdély honbai betörése a magyar nemzet sirját ásta meg, mert a két testvér dicső hon, mely nyolczszázados vészvilharok között ezer ellenei dacára Szent István 1-ső apostoli király idejében költ magas alkotmányát s vérrel szerzett szabadságát fentartá s oltalmazá, elvesztve ezt — az osztrák birodalomba beolvasztatott. Törvényhatósági régi vármegyékrei felosztásai megszüntettek. Mind a két ország osztrák módi szerint vidékekre, a vidékek fel- és alkertületekre osztattak fel, a kormányzást többnyire idegen országokból rendelt vidéki és kerületi biztosok kezévé kezelni, Magyarhonban ö. Haynau Gyula. Erdélyben b. Woblgemuth Lajos főkormányzó által“ (p. 149—150.)

A forradalmi háborúskodások káros anyagi eredményeit így festi a háttörténet:

„Ez évi termés közönséges lesz vala; de a sok hadjárat a réteken és mezőkön temételen károkat okozott. Jelesen a muszkák, kik az érletlen dnyét, tökööt, fuszujkát, szőlöt s más éféléket, nyersen, hogy az Isten teremté, hol jártak — felemésztették, bámulván minő ételekkel él a magyar, s e miatt a szegénység több helyen inséggel küszködik. E mellett a beltüött cholera, marhadögvész s a városok s helységekbe vetett hadiadó a nép nyomorát csakis keservítette. A két ország nyomorát nagyon tetézik a magyar bankjegyek, melyek elsőbben a magyar király beleegyezésétől, azután a honvédelmi bizottmány rendeléséből az országgyűlés helyben hagyásával mintegy 60 millió pengő forintig nyomattak u. m.

egy forintos, két forintos, öt forintos, tíz forintos, száz forintos, 30 krajcáros és 16 krajcáros. Ezek az országban hirtelen szétterjedtek, de angusztn végével változván az ügy, magasabb parancs következtében nemcsak megszüntettek, de mindenkitől beszédettek és megégettettek s így ezen tömérdek pénzvésztest általánosan az ország, de jelesen egyes személyek és családok szenvedtek. Többen egészen tönkrementek, mivel mindennemű kelméknek nagy árak lévén, vagyonait bankjegyekbe verték. E városban — tehát Szamosújvárott voltak oly polgárok, kik 30–35 ezeret adtak be s így szinte minden vagyonukat tűznek áldozták (150. 151. lap.)

Ezek után a Domus Historia — ugyan a 151-ik lapon — röviden megemlékszik 1848/49 évi forradalmi időknek szerzetartományokra való hatásairól is ezekben:

Mi ezen szegénységen alapult társadalmat illeti, az egész általában nagyot vesztett rész szerint a dézmák megszüntetése, rész szerint a kirablott s e miatt elszegényedett jövedők csökkenése által. De különösen (szenvedett) a csik-somlyói konvent, mely egészen kirablottat s ezenkívül 5000 pengő forint hadiadóval rovatott meg, melyet a kirablottatás után kifizetni képes nem lévén, a szerzetnek egyetlen kibese, a typographia, lefoglaltatott. Ugyanott a virágzó iskola és seminárium, melyből a székely nemzet gyöngyei jöttek és jeles hazafiakká magasultak, fogházra és katonatanítvánnyá lett. Szegény rokon atyáink a zárdából kiűzettek, becsületes egyes egyéneknek keresvén menedéket s a zárda mint fogház a fényes templom pedig mint raktár használtatik stb. Sunt et alia multa, quae non sunt scripta in libro hoc — ezzel zárja be a ház történetének vezetője az 1848/49 évi mozgalmak leírását. De ennyi is elég, mert a nagy események főbb tárgyai és alakjaikban hűn eseltetvén, a szerzetes kronikás e dióhéj leírásával Klio könyvében nemcsak magának, de szerzetének is, mely ily jeles kronikást nevelt tiszteletteljes emlékéit hagyta hátra. E férfi pedig Márton Lajos gárgyán volt (1847–1860.)

A kronikás eme mozgalmak évek után is szorgalmasan jegyezget:

1850-ik évről fontosabb az van feljegyezve, hogy „ezen év alaptalan remények, kőszá hírek és polgári pangás esztendeje. Azonban november 1-ső napjától kezdve a bélyegpapiros behozatott, mely szerint mindennemű kérelmeket, kötleveleket, bizonyítványokat bizonyos értékű bélyegpapirosra írni köteleztetik mindenki, s enélkül bármintemű bizonyítvány, kötlevél vagy folyamodvány érvénytelenné lett.“ (p. 152.)

1851-ik év április havában azon feljegyzés találtatik, hogy „erd. es. k. Gubernátor Wohlegmuth Lajos önmaga utazván Bécs felé, Pesten forró láz következtében meghalt, kinek helyébe ő Felsője erdélyi es. k. p. és k. kormányzóinak küldötte herceg Schwartzberg Károly ő magasságát, ki is június hónapban az országot beutazta és mindenütt diadalkapukkal fogadtatott.“ Ezen év szeptember elején azon magyarok, kik Törökországba menekültek vala s elsőben Viddinben, azután Smilában s végre Kiuthaiában vigyázat alatt voltak, az angol kormány maga közbevetésére szabadon bocsáttattak s egyenesen angol honban hajóztak, hol minden városokban s tartományokban a legnagyobb részvétellel és lelkesedéssel fogadtattak. Volt kormányzó Kossuth Lajos több városokban magas be-

szédeket tartott angol nyelven, melyekben Magyarhon múltját és jelenét igen élénk esettel rajzolgatta, de a részvétellel fogadott fényes szavakat még semmi tény nem követte. December 2-án indult a magyar kolónia a szabad lélekzetű Amerikába s azóta ott tartózkodik — minő sorsban, azt csak a népek Istene tudja. (p. 153.)

1852-ik évre megemlékezésre méltó esemény az, hogy Ő cs. kir. apostoli Felsője első Ferenc József e városban is kereszttel utazva, meglátogatta az itteni tery- és javító intézetet s a kerületi irodát s azután harangzúgások és mozsarak durrogásai között Kolozsvár felé vette útját.

Fájdalmasan jegyezi fel a kronikás ezen évről Kovács Miklós erdélyi püspöknek október 15-én történt halálát. Az egyházmegyét ért ezen csapás alkalmából historiai értékkel bír a boldogult püspökről szóló következő megemlékezés: „A halhatatlan emlékü nagy pásztor erdemait és tényeit, valamint az erdélyi anyaszentegyházra, ugy szegény társadalmunk irányában — író tollának nincs hatalmában lefesteni. Legyen annyit mondani elég, hogy említett főpásztor oly kritikus időkben pástorkodott, melyekben trónok ingattak meg, püspöki süvegek hullottak le; melyekben még ezen egyházat is olykor süllyesztő orkárok fenyegették: de a nagy főpap, mint az értelmes hajós mindig ugy kormányzá egyháza gyepelőjét, hogy az mindennemű tanítványok szelétől meg ne ingattassék. Ugyanazért minden nemes jó érzésű embereknél — papoknál és nem papoknál, örökíté magas emléket.“ — „Azonban a magas Gondviselés egy percz sem hagyá az erdélyi anyaszentegyházat árvaságban, mert ábitat föltvén az apostoli Felsője lelkét malasztjával, a még tavalyi szeptember 9-én az agg koru főpap segédjeit — annak kérésére — kinevezte következési joggal tudós Haynald Lajost, hercegprimási irodai igazgatót, ki f. évi szeptemberben megérkezvén az erdélyi anyaszentegyház segédi kormányzására, azt azonnal a nagy néhaiak elhunytával Isten kegyelméből a hívek lelki vigasztalására egészen átvette — és a következő 1853-ik év augusztus 6-án Szamosújvárt is meglátogatta, 142 deák szertartásu egyvnt a szent hit hőseivé felkenvén.“ (Hist. Dom. p. 154–156.)

(Folyt. köv.)

TÁRCA

Uti naplóból.

Írta: *Schwarzczel Adél*

Mikor az ember először lép tengeri hajóra, nagyon éri azon vélemény igazságát, hogy az utazás akkor volna igazán kellemes, ha ki lehetne belőle hagyni magát az utazást.

A parton fölhalmozott árak közepett tolongó sokaság, lóto-futó hordarak, széntől, füsttől fekete alakok; a mozgó hidláson, vagy lengő létrán való fölhaladás, hol az ember érzi, hogy régeu, vagy soha sem volt jó tornász; ezek összesen egy nyomasztó álom érzetét költik föl, melynek hatása alatt az ember elfelejti a tengeren merengeni, vagy azurkék tükréhez irt ódákat idézni.

Na de végre a földézetten vagyunk. Első gondolat a bőrös

láda után nézet, rendben van-e? A feladat már most, hogy egy széltől védett jó helyet keressünk.

Azon megjegyzést hallottam egyszer, hogy: „Ha úton két szerény visszavonult hölgyet látsz, tudd, hogy azok tanítónők.“ És ez határozottan dicséret, mert tapasztalatom szerint idegenben csaknem mindenki szeret nagyobb únak látszani, mint a mekkora belőle otthon kitelik.

Tehát kiválasztva nézetünk szerint a legjobb helyet, én is útítársómmal szerényen letelepedtünk. — Ideje volt. Mind több-több útas érkezett. Megszólt a gőztűlök, a hajó nagy szuszogással megmozdult, nehézkesen egyet fordult s kiindult a fiumei öböl zajából.

Az embert a szokatlanság félelme tartja lekötve. A hajó első mozdulataira sok útasnak emelkedik föl keze, hogy mély fohászt jellel is mutassa, — én is keresztet vettem magamra, a jó Isteure bízva sorsomat.

A hajózástól való félelmet maga a hajó győzi le, ha csendes a tenger. Nagy kerék lapátjaival oly határozottan lép előre a folyékony talajon, széles hátán oly biztosan hordja útasait, mozgása oly egyeletes, hogy az ember inkább látja a haladást, sem miút érzi. Hamar megbarátkoztam a békés szép tengerrel, sőt úgy megszerettem, hogy azt mondhatom, hogy a tengeren való utazás az utazás idealizmusa.

Fiumét, bazáuk e minden tekintetben drága gyöngyét sokáig láttuk még. Fekvésének szépsége hova tovább mind jobban kiemelkedett, s távolról különösen fehérnek tűntek föl házsorai, amint a Bora a Karstról hozott mészpórral, mintegy bepuderozta. Annál sötétebb zöld színben tűnt föl a hegykoszoru ott, hol tenyészet van rajta, s ezek sorában emelkedik ki Tersatto, a Frangepanok vára.

A hajó ezüst-habos szélt, háromszögű barázdát vont a tengeren. Gyönyörű kék ég borult a csendes tájra. Nehány, a hajó után repülő sűrű alakja úgy rajzolódott az égre, mint a béke fehér galambja s hozzájárult a természet tünepélyes hangulatának emeléséhez. A part mindinkább elmaradt. A nap égő sávot vont a tengerre, aztán belemert. Az égen csillagok, a földön a távoli világító tornyok lámpái gyúltak ki. — Milyen megkapó esti nyugalom!

Azonban volt a tengernek gondolja egy más napon arra is, hogy lehetőleg tiszta fogalmat nyújtson önmagáról. Akkor is derült volt az ég, de bizonyos vöröses-szürke, fakó színben égett. Egy-egy lopva jött szél sepert végig a parton, s a hajó indulásakor már jókora hullámokat vert a tengeren. A sűrűlyök nyugtalanul csapongtak körül. A nagy, barna sziklafecskék ragadozó vijjogásával nyilaztak át a légen. Az egész természet aggódoó félelmet árukt el. Nem esada, mert csakbamar borolni kezdett, és az égen sötét felhők nyargaltak, s a tenger színén sötét hullámok. Magam sem tudom miért, mindenki a fedélzeten volt. Mennyi rémület az areokon! Egy fiatal német leány ég felé kulcsolt kezekkel imádkozott. Mellette egy öreg nő simogatta, csendesítette, bár az ő arcán is patakzott a könny, Túl egy szintén fiatal olasz nő tördelte kezeit, el-elcsukló hangon ismételve: Oh mio Dio! Egy 2—3 éves gyermek törekedett egész erejéből túlkialtani az égi háborút. Erős férfiak szinükből viaszszárgára kikelve kapaszkodtak a hajó oldalához. Mi, s még egy pár útas csodálatosképen elég nyugodt, s ami fő, egészséges szemléllők maradtunk. A tenger mintha rossz néven vette volna nyugalunkat, mind nagyobb hullámokat küldött a hajó

ellen. E hullámok hozzá vágódtak, majd alá siklottak és vadul himbálták járművünket, ismét vastag sűrűben átcsap-tak a fedélzeten, végig öntve egész hosszában.

A hol ültünk, cipőnk s ruhánk nagyon ázott. Ezen segíteni akarva fölállottam, de e pillanatban egy erős lökés végig terített a fedélzeten. Azóban a másik percben meg-restelve a dolgot, egy ellenkező lengéssel, maga a hajó állított talpra. Hogy nem omoltam a tenger felém tárt hullámkarjaiba, abban egy prózai egytűmölcsös kosár akadályoz-tott meg.

Moudanom sem kell, hogy estemben nagyot visitottam, de a helyzethez kevésbé illő s így visszatetszőbb volt, hogy talpra állva fölnevettem; — na de hát már most nem csak a ruhám széle ázott meg. És ez még mind nem volt elég. A tenger valóságos bált rendezett, a hullámok mind gyorsabb ütemben örült táncot lejtettek. Egy daliás hullám oly közvetlen közelbe jött, hogy arcomat érintve megizlelte velem, hogy nem nektár a tenger vize.

A fedélzeten lehetetlen volt tovább kiállani. Minden útas visszahúzódott hálófülkéjébe. Korán fektüdtünk le, de úgy himbálta a tenger „Villám“ nevű pompás, új hajónkat, hogy még a fekvés helyzetébe is bele szólt, a mennyiben, hol erre, hol arra az oldalra lóditotta a pihenni, s a borzasztó éjszakát átálalni óhajító utast. Az orkán bömbölt, a hajó oldala nagyokat recacsent, mely borzasztó hangra szive mélyéből fohászodott föl az ember: En Uram Istenem! melyik lesz erősebb? — Megjött a felelet. A vihar lassan, lassan elült. Milyen édes volt a virradat! A derült hajnalpírban Veleace, e csoda-város emelkedett ki a teljesen elsimult tengerből, mint egy megelevenült, elragadó festmény.

A hajóról gondolába szálltunk, mely gyorsan siklott velünk a palota-sorok közé. A lagunás utcák némasága, mintha a mesebeli alvó városba tévedtünk volna, először megdöbbsent, aztán a város szépsége vonz, majd érdekességével valósággal elbűvöl.

A dogek palotája egy megkövült történelem, a Sz. Márk-templom már kívülről egy óriási pompás ereklyetartó. A Grandcanal palotására egy földéri út. A nappal szépségeihez méltóan, este márvány szobánk tárt ablakain át mandolin kísérettel, női hanggal a legszebb barcaról hangzott be.

Köztünk legyeo mondvá, ablakainkat nem lett volna szabad nyitva hagynunk, mert a gondoladal hangjaival egész armádia moszkító szállt be s dacára a patyolat-függönyös mennyezetes ágyaknak; s daczára a velök folytatott nagy küzdelemnek mérges szurásaik tüzes nyomait hetekig viseltük. Hanem azért lehet a tenger, — lehet a város külön-külön, de maga Veleace egy önálló, remek földrajzi fogalom.

Különbön érdekesség szempontjából ezt tán minden olasz városról el lehet mondani. Igaz, hogy én tulajdonképen csak négyet láttam. Veleace után Firezét, Rómát és végre Nápolyt, de mondhatom, hogy csak visszaemlékezni reájok öröm. Mennyi történelmi és társadalmi érdekesség, mennyi természeti báj jutott osztályrésül a gyönyörű Olaszországnak. Szinte azt hinnök, hogy itt csak boldog emberek élnek, ha nem látnók a legszebb városokban a szántalan koldust. Este felé, utcán vagy templomban egy-egy szegény, de urias kinézésű közeledik hozzánk s susogja „miser cordia!“ és könyörög, hogy néhány soldival meentsük meg az éhhaláltól. Es nem ez a legszomorubb. (Vége köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A Szeplőtelen Fogantatás ünnepe.** A katolikus egyház egyik legszebb dogmájának, a Mária-kultusznak legfőbb ünnepét ülték december 8-án. Gyulafehérvárt püspök úr ő méltósága végezte a szent misét teljes segédlettel, míg a szentbeszédet Szabó György káplán tartotta. Szentmise alatt Resch karnagy (solo) és a gymnáziumi ifjúság unisono megható darabokat énekelt. Délután 4 órakor ő méltósága az irgalmas nővérek templomában tartott ünnepélyes lytániát, mialatt a nővérek kara énekelt praecizitással.

— **Püspök úr ő méltósága** folyó hó 13-án a reggeli vonattal több napi tartózkodásra Kolozsvárra utazik.

— **Hogyan ünnepelte uralkodói jubileumát ő Felsege?** Ő felsege, kit népeinek igaz szeretete környez s kinek örömeiben és bánatában minden alattvalója egész lélekkel osztozik, teljes visszavonultságban, családjá körében ülte meg ötvenéves uralkodói jubileumát. A legutóbbi megrendítő események, a politikai zűrzavar úgy Ausztriában, mint Magyarországon mélyen megrendítették ő Felsegét és a vallásban keres vigasztalást. Ő Felsege december másodikán Wailseeben, Alsóausztriában a körülé levő Gizella, Mária Valéria, Stefánia és Erzsébet kir. hercegnőkkel szentgyónáshoz és szentáldozáshoz járult, így adván a jó király példát alattvalóinak.

— **Egy jubileumi kitüntetés.** Novák Ferenc kir. tanácsost, Gyulafehérvár sz. kir. város polgármesterét ő Felsege jubileuma alkalmából a harmadosztályú vaskorona renddel tüntette ki. — E kitüntetés a nyilvános életnek egy érdemes férfiát érte. Novák 16 év óta Gyulafehérvár polgármestere és ez idő alatt Gyulafehérvárt igen sokat tett. A várost rendezte, a városi pénztárt rendbehozta, a hivatalnok nyugdíjalapot megalapította, két óvodát létesített, a város minden egyes társadalmi kérdésében, egyleti életében tevékeny, vezérszerepet játszott, mint magán ember vallásos és mindenkivel előzékeny, barátságos volt. Azért e kitüntetés a város minden egyes lakója örömmel fogadta. Személyesen üdvözölte püspök úr ő méltósága. A város rendkívüli közgyűlést tartott s ott előbb Sárdy Miklós h. polgármester, azután Elekes Viktor üdvözölte. Közgyűlésileg üdvözölte a vereskeresztgyelet. Vasárnap este a város fáklás zenevel tisztelte meg, a midőn Fejér Gerő dr. üdvözölte egy gyönyörű beszédben.

— **Perl Mór** cs. és kir. tábornok és várparancsnokot ő felsege a III. oszt. vaskorona renddel tüntette ki. Ez alkalmából, püspök úr ő méltósága folyó hó 6-án a kitüntetett tiszteltére fényes ebédet adott, a melyre hivatalosok voltak az összes törzisztisztek és Ucsnay István cs. és kir. katonalétkész.

— **Püspök a katonák között.** Ő méltósága, kinek főpásztori figyelmét a társadalmi élet egy osztálya se kerüli ki, legujabban a katonaság lelki oktatásával foglalkozik. Advent vasárnapján délután öt órára a székesegyházba gyűjti a legénységet s oktatja őket a vallás parancsainak a katonai életben való teljesítésére. Az első szentbeszédben megjelentek a tisztek közül is többen Perl Mór tábornokkal az élükön.

— **Oltáregyesületi közgyűlés.** A gyulafehérvári Oltáregyesület folyó hó 4-én tartotta alakuló közgyűlését. A tagok közül megjelentek számosan. Az egyesület elnökének egyhanglag Avéd Jákóné választatott. Alelnökök lettek: Stabovszky Ignatia, az irgalmas nővérek főnöknője és Jakabffy Albertné, főjegyző: Csabry Bonitácéné, aljegyzők: Szöcs Akosné és Andrásy Berta, pénztáros: Cserba Károlyné, tárnok: Fogarasi Jánosné, azután megválasztott a 40 tagú választmány. — Nyolcadikán újból közgyűlést tartott az egyesület, a melyet püspök úr ő méltósága is magas látogatásával szerencsésítetett. Ez alkalommal Ujjalusi József dr. kanonok urat ki nevezte az Oltáregyesület igazgatójává. Azután lelkes beszédet intézett az egyesület tagjaihoz, buzdította őket az egyesület céljainak minél buzgóbb teljesítésre, majd felszólította az egyesületet, hogy az Oltáregyesületek 50 éves jubileuma alkalmából tartson háromnapis szentségimádást; végül bemutatta magának a tiszikart.

— **Martinuzzi-kastély.** E cím alatt a nagy-enyedi „Közérdek” december 4-iki számában egy cikk jelent meg, mely az alvinci Martinuzzi-kastély (már nem kastély, hanem romhalmaz!) siralmas állapotát élénk színekkel festi. Sajnos, hogy nem cáfolhatjuk meg e cikkeket, mert tényleg úgy van.

— **Megtérés.** Csikszentmártonban nov. 30-án özv. Bródy Károlyné szül. Hozó Amália az ev. ref. felekezethöz a kath. egyház kebelébe viztatott.

— **Per a szabadkőmivességért.** Győrffy Gyula képviselőnek Buzás Mihály tö. kanonok, csik-szent-mártoni plebános ellen becsületsértés és rágalmazás címén indított perében a második forum, a csikszereadi kir. törvényszék is kedvező ítéletet hozott, a mennyiben Buzás Mihály bizonyítékok hiányában a vád alól felmentette. Vagyis nem nyert beigazolást Győrffynek azon vádja, hogy Buzás őt szabadkőmivességét nyilvánította volna.

— **Borhamisítás.** Bürger Márton krakkói (Alsófehérmegye) nagybirtokost mesterséges borok készítése miatt az I. fokú bíróság 25 ft. pénzbüntetéssel, egy napi lezárással és 215 ft. vizsgálati stb. költségekkel büntette. A II. fokú bíróság a pénzbüntetést 150 frtra emelte. A miniszter azt jóváhagyta. A mesterséges borok — 150 hektóliter — lefoglaltak.

— **Tanítói közgyűlés.** A szebenmegyei róm. kath. tanítóegylet f. é. november hó 22-én és 23-án tartotta ez évi rendes közgyűlését a nagyszebeni belv. róm. kath. főlelemi iskolában. A majdnem teljes számban megjelent egyesületi tagok reggel 8 órakor a belv. templomban Gidófalvy Gergely prépost úr által tartott isteni tiszteletnek meghallgatása után a belv. róm. kath. főlelemi iskola II-ik osztályában gyűltek össze, hol Lennhart Adám osztálytanító nyilv. tanítást tartott. Az előadó bemutatta, hogy miképen ismerteti az 5-tel való szorzást 50-es számkörben.

A tartott tanítás bevezése után a tagok a közgyűlés megtartására berendezett IV-ik sz. tanteterembe vonultak, hol Prokapek Sámuel egyesületi elnök széleskörű ismereteinek felhasználásával beható tanulmányon alapuló beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Nem lehet célunk e megnyitó beszéd részleteibe bocsátkozni. Örömmel tudtuk meg az elnöki beszédből, hogy püspök úr ő méltósága egyesületünknek fővédnökéget, költséggei elvállalta. Ő méltóságának ezen kegyessége, valamint az alsófehérmegyei róm. kath. tanítóegyleti közgyűlésen való személyes megjelenése,

nyilvános dokumentálása annak, hogy a kath. tanügy felvirágoztatása csakis a papság és a tanítóság együtelti közreműködésével érhető el.

A múlt vándorgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és bitelesítése után nt. dr. Bilinszky Lajos, helyb. róm. kath. tanítónő-képződei igazgató emlékebeszédet tartott néhai Schnabl Ferenc, t. esperes, egyesületi tag felett.

Az elhunyt tag a 60-as évek elején jött egyházmegyénkbe és működését mint gyóntató és bitoktató Nagy-Szebenben kezdé. Oly buzgóságot és lelkesültséget tanusított, hogy csakhamar városunk legelőkelőbb köreinek igen gyakran igénybevett tanácsadója, bizalmas barátja lett. E körülmény tette lehetővé, hogy városunkban a sz. ferenczrendi apácák intézetét — mint ő maga oly gyakran mondá — „koldusbotra“ alapítá. Ezen intézet jelenleg monumentális róm. kath. leánynevelővé fejlődött, hol óvoda, internátussal egybekötött elemi, felső leányiskola és tanítónő-képződe részesíti áldásaiban e haza leánygyermekeit.

Nemes lelki tulajdonai mellett: egész élete csupa egyszerűség, megnyugvás és emberbaráti szeretet volt. Jellemző és a mai korban páratlan, hogy *piros övet teljes életében még fel sem vette*; évi 300 fortos nyugdíjjal beérte, sőt még ebből is tudta a nyomorosság könnyeit felszáritani.

Aldjuk emlékét s áldani fogjuk örökké!!!...

Ennek bevégzése után Hess Mátyas áll. el. iskola tanító emlékebeszédet tartott néhai Tóth Károly, áll. isk. tanító egyesületi tag felett.

Az elhunyt tagtárs állami tanító létere egyesületünknek, ügybuzgó, munkás tagja számtalanszor taubizonyságát adá annak az elvnek, hogy az államiság a valóságossal nemcsak összeegyeztethető, hanem e kettő egymást kiegészíti.

A tárgysorozat folyamán Schuch Ödön, Terézvárházi tanító felolvasást tartott az iskolai életből merített egyes kiváló pedagógiai esetekről. Előadása tanulságos volta mellett egyuttal szórakoztatást is nyújtott, miért is a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet mondott a felolvasónak.

Következett a kiküldött bizottság, valamint a választmány évi jelentése, melyek alapján egyesületünk vagyoni állapota a következőkből áll:

- 1) Készpénzben 304.70 frt.
- 2) Értékpapírban 266.40 „
- 3) Könyvtára áll 237 kötetből.
- 4) Tanszermuzenma 195 drbból.

A közgyűlés a tett jelentést örvendtes tudomással veszi és az egyes tisztviselőknak, valamint a választmánynak is jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Az indítványok közül kiemelendők a következők.

1. Adassék az „örökimádás“ templomának fölépítésére 50, azaz: ötven korona.

2. Keressék fel püspök úr ő méltósága arra, hogy kegyeskednék az erd. róm. kath. tanítók számára időközönként szentgyakorlatokat tartani.

3. Kéressék fel a helyb. tanítóképződei igazgatóság arra, hogy jövő vándorgyűlésünk a képződében tartassék, hogy így a képződei növendékeknek alkalom adassék az egyesületi életnek mibenlétéről tudomást szerezni.

A közgyűlés ezen indítványokat egyhangulag elfogadta és mielőbbi végrehajtásukat a választmánynra bizta.

Végül a volt tisztikarnak újból megválasztása után a gyűlés egyesületünknek bagó elnökét életve befejeződött.

Cibinpartii.

— **Római hírek.** Sz. Caecilia napja ünnepszamba megy Rómában, hiszen a „római“ szent, az „Eroina Romana“ már ős időkől fogva büszkesége volt a „római“ egyháznak. Az ünnepre különösen a *Trastevere* városrész lakói, a „Quiritek utódjai“ készülnek el különös fényvel, mert Sz. Caecilia az ő városnegyedükben lakott, az ő földjüknön vértett el, közöttük nyugszik maig is abban a templomban, mely Caecilia palotája volt. Öröm nézni a jó trasteveri rómaiakat, a mint letódnának a templom azon részébe, a hol egykor Sz. Caecilia lakosztályának fürdőhelyisége volt, s melynél még ma is tisztán lehet látni az ólom-csöveket, melyeken át a gőz a szobába, a Sudatoriumban áramlott, Szent e helyért ide zárta be a város praetectusa a szüzet, hogy a tulajdonságos hevítesben gőzzel fojtja meg a keresztény nőt. Az izzó kemence azonban nem ártott Caeciliának; üdén és vígan kélt ki abból, a miért is a pallónak kellett lecsapnia e gyenge virágszálra. A hóhér háromszor sujtott, de ki nem oltá az életet; a földre omolva élve találták Caeciliát a keresztények. Testét a Via Appia katakombáiba temették és csak I. Paschalis pápa vitette át onan a városba, Caeciliának időközben templommá átalakított bázába, vértanúsága és halála első helyére. Azóta mindig kedves szentéje volt Sz. Caecilia sirja a rómaiaknak; pápák és hívők gazdag ajándékokkal halmozták el azt. A XVI. században az örök város különösen megülte a szent napját. Akkor nyitották fel a tudós Baronius és a nagy régész Bosso szemeláttára Caecilia koporsóját és meglepetve látták, mint fektült még teljes épségben jobb oldalán a szűz drága szövetekbe takarva, mintha csak az imént halt volna meg. A templom akkori titulusi bitorosa, Sfondrato, remek oltárt emeltetett a sir fölé, Maderno pedig híres szobrával megörökíté a szüzet fekvő helyzetében, a mint feltalálták. Azóta egyike Róma leglátogatottabb szentéjeinek Sz. Caecilia temploma és büszke az a bitoros, a ki Sz. Caecilia titulusát megkapja. Jelenleg Rampolla bitoros államtitkár a titulusisa. Míg Trasteverében a lehetőleg legnagyobb fényvel ülték meg a szent napját sirja fölött, Róma nem felejtkezett meg arról a helyről sem, mely először rejté a szent tetemét. A Via Appian, a mai Callixtus-katakombák jó része felett a kereszténység első századaiban a földterület a Gens Caecilia birtoka volt. Oda temették el a pápa sirjához közel Caeciliát is jegyesével Valerianussal, annak bátyjával, Tiburtiussal és a velük megtért Maxentius kapitányval. A nagy de Rossinak sikerült újra kiásni a drága kryptát, mely egyike a katakombák legszebb kápolnáinak. E hely fölött régi — még a pogány rómaiaktól átvett szokás szerint Caecilia ismerősei „cella memoriae“-t építettek, melyben ártatlan agape várt a keresztényekre, ha megültek a vártanú napját. E „cella memoriae“ az „Oratorium ad S. Xistum et Caeciliam“ nevet visel é benne nyugodott valószínűleg huzamosabb időn át Zephyrinus pápa és Tarcisius, az Oltáriszentség vértanúja. A VI. és VII. század itinerariumai szerint igen nagy tisztelettel környezték a rómaiak, de később teljesen elhagyatottan romba dől s a jelen századig — borraktárnak használták. De Rossi ezt nem szíveleheté és az ő kezdeményezésére a trappisták buzgalma lehetővé tette a drága hely újra felépítését. Kanzler bíró műterő vezetése alatt a régi bazilikák fonségébe varázsolták vissza az oratoriumot és e bétén ülte meg benne először a „Collegium Cultorum Martyrum“

Sz. Caecilia emlékét. A misét fényes segédlettel de Waal énekelte, a gregorianus éneket az „Anima“ énekkara adta elő. A szépszámú közönségnek Marucchi tartott előadást a hely nevezetességéről. Megkapóan szép látvány volt, a mint az oratoriumból a körmenet énekeket zengedezve levonult a katakombák mélyébe, a fantasztikusan kivilágított folyosókon át Sz. Caecilia kryptájába a szűz oltára elé. Ott pedig a talon egy előkelő női alak freskója látszott, a mint két kezét égnél emelve imádkozott. Sz. Caecilia ősrégi képe ez, imádkozik az Egyházárt.

Ő felsége Ferenc József 50 éves uralkodói jubileumát pénteken (dec. 2.) nagy fényvel ülték meg Rómában az osztrákok nemzeti templomában az „Animában.“ A sz. misét Msgr. Nagel olvasá, az oltár körül a szolgálatot az „Anima“ káplánjai és a Germanicum növendékei végezték. A számos bitoroson kívül megjelent: teljes díszben a vatikáni osztr. magy. nagykövet, Revertera is. Az ünnepélyes „Te Deum“-on részt vettek a Rómában időző összes osztrák-magyar alattvalók. — Hétfőn pedig (dec. 5-én) a vén Aventinus látott szépen sikerült ünnepélyt: S. Sabas ezeréves templomában ugyanis három hosszú év után először tülthették meg a Col. Germ. Hung. növendékei S. Sabas ünnepét. A templomot a mellette fekvő egykori görög kolostorral és birtokaival XIII. Gergely adá a német-magyar intézetnek, melynek növendékei ott töltik el hetenkint S. Saba narancsfás, most gondosan ápolt kertjében a szabad esültörtői napot vig tekésés, élénk tere-tere közölt. A kik pedig a klasszikus Róma kincsein, azok romjain akar megpihenni, az felmegy a kolostor nemes loggiájára, honnan festői kilátás nyílik a Capitoliumra, Palatinusra, colosseumra, s szeme elrévedeztetik az örök város tengernyi kupolái fölött el a messze Campagnába.

— *Teknikai okok miatt a lap elkészt. A miért is bocsánatot kérünk.*

I R O D A L O M.

* **Ecce Sacerdos Magnus.** Ismét egy szép, dalamos munka fűződik abba a koszorúba, melyet Resch L. György karnagy alkotott össze. Mint előző munkáit, úgy ez is fűzbemászó dallam, kifogástalan ritmus, helyes zenei beosztás jellemző. Egész játszói könnyedséggel foly ez az f. durban írt Ecce Sacerdos is, minden komplikáltabb hangbeosztás nélkül, egyszerűen, mint a minő azoknak a gyermekeknek a zive, a kik ezt mult hó 19-én Erzsébet napján előző énekelték. Különösen szerencsésnek tartjuk a choral alkalmazását, a mely igazán rendkívül emeli a remek kis darab szépségét. A mű férfi-karra alkalmazva is kapható a szerzőnél. — A mű püspök úr ő méltóságának van ajánlva és mi örömmel gratulálunk a derék szerzőnek.

* **Kicsinyek Áhitata,** vallásos vezérkönyv kisdédóvó intézetek, elemi iskolák, óvónőképzők, nevelők és családok számára. Összeállította Számord Ignác, az esztergomi óvónőképző igazgatója. Budapest. Kiadja a Szent-István-Társulat 1898. 8-rét 256 l. Ara egész vászonkötetben 1 frt.

Számord Ignác, a kisdéduevelésnek egyik elsőrangú harcosa, új könyvvel lepte meg a kisdédóvás barátait. Ki-

cinyek Áhitata cím alatt egy csomó kedves versikét, elbeszélést gyűjtött össze különböző szerzőktől és foglalta össze egy kötetbe. A könyv címe is kifejezi, hogy a kicsinyek lelki világában akarja meggyűjtani a vallásosság fátyláját. Imák, Szavalmányok, Bibliai történetek, Társalgások és beszélgetések, Legendák és elbeszélések, Karácsony c. fejezetek alatt vannak összefoglalva a szép kis elbeszélések és versek, Paedagogiai szempontból kívánt a Társalgások és beszélgetések c. fejezetet kell kiemelni, mely azt az eljárásmodot mutatja be, hogy mikép kell a kisdédeket rávezetni a legegyszerűbb vallásos fogalmakra. Nem lehet tagadni, hogy a rávezetés itt-ott kissé erőszakos fordulatallal történik a párbeszédkében; de hát a nevelő vagy kisdédóvó kötelessége, hogy még könnyebb utat találjon ki néhol, a melyen a kisdédok eszejárásába jobban behatolhat s megértheti velük ezeket a magasatos dolgokat: Istennek mindenütt való jelenlétét, mindenkire kiterjedő gondoskodását, az angyalok működését stb.

Bő anyag található a könyvben karácsonyra, a családok várva-vart ünnepére is. Ezért a könyv különösen azoknak a tanítóknak, tanítónőknek, óvónőknek ajánlható, kik a közelgő karácsony alkalmával egy kis ünnepet vagy pástorjátékot akarnak rendezni. De ajánlhatjuk az értelmesebb-aneknek is, a kik ennek a könyvnek az útján gyermekeiket nagyobb sikerrel vezethetik be a vallásos eszmék körébe.

* **Hajdan és most.** Jézus Szent Szívének tisztelete Magyarországon. Bp. 1898. 423 l. 203 képpel, 8 r. Ara? Tóth Mike, S. 7. Megvagyunk győződve, hogy e munka kiváló lelki gyönyörűségeit szerkez Jézus Szent Szive tisztelőinek, azért megszerzését melegen ajánljuk. A könyv, mint forrás munka is, kiváló figyelemre méltó; alkalmas továbbá azoknak a kezébe, kik templomi, vagy magán használatra Jézus Szívének képét, vagy szobrát akarják megszerezni. Itt ugyanis a szép photographiai felvételek közt szebbnél szebb mintákra akadnak. Végül érdekes tartalmánál és szép kiállításánál fogva karácsonyi, és új évi ajándéknak is nagyon ajánlatos. Kapható a szerzőnél Kalocsán.

P á l y á z a t.

Jobbágyfalvi (Maros-Tordamegye) róm. kath. kántortanító állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelem: 1) Államsegély, ötödéves korpótlék, stólaváltságalap, ájtatosságalap és tandíjból: 318 frt. 76 kr. készpénz. 2) Kepe, kézinaszám, bor és malombaszonbér, pénzértéke: 74 frt. 05 kr. 3) 36 hold tagosított jó minőségű szántó-kaszáló kataszteri jövedelme: 120 frt. 4) 5 holdnyi erdőből üzemterv szerinti tűzifa. 5) Két szobából álló lakás téli-nyári konyhával, gazdasági épületekkel, kút és veteményes kerttel.

Kötelességei: a mindennapi és ismétlődő tankötelesség oktatása, kántori teendők végzése. Kellően felszerelt pályázatok Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök úr ő méltóságához címezve *folyó évi december 20-ig* alólírtathoz nyújtandók be. Csak okleveles kántortanítók pályázhatnak. Személyesen is jelentkeznek előnyben részesülnek.

Jobbágyfalván, u. p. Nyárad-Szereda. 1898 december 3-án

Flóri József,
iskolaszéki elnök.

Szerkesztői posta.

„Hódolat Jézus Krisztusnak“ Elolvastuk és elküldöttük Kalocsára „December 8“ „Az anya és gyermeke“ féltreteitük

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Kórody Péter dr**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.